

Oświadczenie Biblioteki Uczelni Łazarskiego w sprawie projektu OMNIS¹

Biblioteka Uczelni Łazarskiego z niepokojem obserwuje brak profesjonalnej dyskusji nad projektem OMNIS, wprowadzanym przez Bibliotekę Narodową i stowarzyszające się z nią biblioteki. Ocena ta dotyczy zarówno ogólników, składających się na oficjalne i marketingowe materiały porozumienia, nieporadności i uników w wypowiedziach instytucji i ciał społecznych, jak i zjadliwej, lecz powierzchownej krytyki, którą słyszymy wszędzie wokół.

Nie ma nic nienormalnego w tym, że konsorcja biblioteczne świata zmieniają swoje składy, zadania i stosowane technologie. Nikt jednak świadomie nie dąży do strat. OMNIS ma mieć różne warstwy i segmenty, ale nie ma na świecie procesu, który by unieważniał potrzebę istnienia katalogów centralnych. Odzwierciedlenie produkcji wydawniczej kraju to sprawa pierwszej wagi, ale nie jedyna w takim katalogu. Stworzenie wyszukiwarki dla kilku, kilkunastu czy kilkudziesięciu bibliotek nie zapewni OMNIS największej zalety istniejącego od 2002 roku Narodowego Uniwersalnego Katalogu Centralnego NUKAT, jaką jest objęcie, wskutek wdrożenia programu współkatalogowania, realnych zbiorów większości bibliotek naukowych, z materiałami importowanymi i historycznymi, przy zapewnieniu temu procesowi wysokiej ekonomiczności w wyniku jednorazowego katalogowania jednego obiektu. Jeśli ustanie przyrost – nie mówiąc już o dostępności – tak pomyślanej bazy, trudno sobie wyobrazić, by nie powstała luka, którą później będzie można zlikwidować tylko za cenę zgromadzenia dodatkowych, trudnych do oszacowania funduszy oraz niewyobrażalnego wysiłku organizacyjnego.

Biblioteka Narodowa nie obiecuje jednoznacznie współkatalogowania nawet tym bibliotekom, z którymi zawiera porozumienie. Wobec niekonkretności i wielokierunkowości programu, istnieje ryzyko, że OMNIS będzie dawał mniej niż dawał NUKAT, zaś NUKAT, opuszczony przez wielu lub większość ze swoich 121 aktywnych członków i pozbawiony finansowania, stanie się typowym bibliotecznym katalogiem zamrożonym. Zapowiadane włączenie bazy NUKAT do powstającej bazy OMNIS jest krokiem o oczywistej racjonalności, ale gdzie będą biblioteki, które teraz budują tę pierwszą? Zaproszenie do utrzymania współpracy nie zostało skierowane do wszystkich z nich, gdyby zaś zostało, to jego realizacja wymagałaby wielkich nakładów i skutecznego zarządzania w skali dotąd nieprzetestowanej, czy też raczej – przetestowanej z wynikiem negatywnym, jakim było odłączenie się BN od NUKAT w 2007 roku.

Ogłaszanie kosztownego przedsięwzięcia bez wnikania w szczegóły zamierzenia bywa przyzwoleniem na niegospodarność. Książnice, które przystępują do współpracy z BN, zadowolają się wizją nowocześniejszego oprogramowania, bynajmniej nie deklarując, dla osiągnięcia jakich celów będzie ono wdrażane. Wszyscy jakby godzą się z tym, że świat co prawda znał zbiory polskich bibliotek z jednym punktem dostępu, ale odtąd znać je przestanie. Biblioteka Narodowa nie korzysta z okazji, aby zapewnić nas, że rozumie

¹ Tekst oświadczenia autorzy skierowali m.in. do: Departamentu Mecenatu Państwa MKiDN, Departamentu Szkolnictwa Wyższego MNiSW, Dyrektora BUW, Kierownika Centrum NUKAT, rzecznika Uniwersytetu Warszawskiego, sekretariatu Dyrektora Biblioteki Narodowej, Przewodniczącego Rady Wykonawczej KDBASP, Przewodniczącej ZG Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, przedstawiciela firmy Aleph Polska sp. z o.o., dyrektorów bibliotek, redakcji czasopism branżowych, osób związanych z powstaniem katalogu NUKAT.

i zamierza wdrożyć procedury, zapewniające przyrost w dniu roboczym ponad tysiąc zapisów bibliograficznych, tak jak to teraz ma miejsce w NUKAT. Procedur tych nie da się stosować bez uczestników. Nadzieje związane z nowym oprogramowaniem, w tym dramatycznie potrzebne w Polsce wdrożenie metodologii Resource Description and Access (RDA) oraz wykorzystanie technik Linked Data nie powiedzie się, jeśli nie będzie materiału do opisywania i danych do linkowania.

Jesteśmy biblioteką, która poważnie traktowała swój udział w NUKAT. Wcześniej jedno z nas miało zaszczyt być sygnatariuszem – wraz z Biblioteką Narodową i grupą Biblioteka z Horyzontem – wystąpienia o fundusze na NUKAT do Fundacji Mellona. Pamiętamy też drugie wystąpienie – Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie – o finansowe wsparcie retrospektywnej konwersji starych druków, która powiodła się, otwierając zbiorom specjalnym polskich bibliotek, z Biblioteką Jagiellońską na czele, drogę do Katalogu Światowego. Wiemy, jakie cechy NUKAT stanowią istotną wartość, i jak trudno będzie je odtworzyć w koncepcji OMNIS. Możemy pracować nad tym, by do tego doszło. Sytuacja jest w końcu korzystna, skoro pojawiły się środki, które dotychczas pochodziły wyłącznie z zasobów Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, mimo że w grupie NUKAT pracowały także księżnice finansowane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Prosimy zatem oba ministerstwa o stworzenie zasad współpracy Biblioteki Narodowej, Centrum NUKAT Uniwersytetu Warszawskiego i bibliotek takich jak nasza, które dadzą szansę na stworzenie szczegółowego, racjonalnego i transparentnego projektu nowego serwisu.

Henryk Hollender
Anna Zielińska
Małgorzata Rek

Warszawa, 16 sierpnia 2018 r.